

АДОЛАТЛИ СУД МУҲОКАМАСИГА БЎЛГАН ҲУҚУҚҚА ДОИР ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРНИНГ МИЛЛИЙ ҚОНУНЧИЛИҚДА АКС ЭТИШИ ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТНИНГ МЕХАНИЗМИ СИФАТИДА

Хуршид Ибрагимходжаев

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги

Судьялар олий мактаби тингловчиси

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8060173>

ARTICLE INFO

Received: 12th June 2023

Accepted: 19th June 2023

Online: 20th June 2023

KEY WORDS

ABSTRACT

Ҳозирги кунда дунёда ривожланган давлатларнинг деярли барчаси демократик ҳуқуқий давлат қуриш йўлини танлаган ва қайсидир маънода улар ўз мақсадаларига эришган ва эришмоқдалар. Шунинг билан аниқ ишонч билан айтишимиз мумкинки, демократик ҳуқуқий давлатнинг зарурий шартларидан бири бу давлат органлари тизимида ҳокимиятлар бўлиниш принципнинг мавжудлиги ва суд ҳокимиятининг мустақиллиги ҳамда фақат қонунга бўйсунуши тамойили ҳисобланади. Ушбу қоида англатадики, шахснинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш, унинг эркинлиги ва ҳуқуқларини чеклаш, содир қилган жинояти учун айбилик масаласини аниқлаш ва муносиб жазо тайинлаш ёки бошқа ҳуқуқий таъсир чорасини қўллаш фақат суд томонидан амалга оширилади.

Шунингдек, жиноят содир этган ҳар бир шахс ўзининг айбилик масаласини қўриб чиқиш учун адолатли суд муҳокамаси ҳуқуқига эга, яъни халқаро ҳуқуқ нормаларида мустақамлаб қўйилган ва давлатлар томонидан тан олинган халқаро стандартларда белгиланган қоидалардан кам бўлмаган шароитда унинг иши мустақил, холис ва адолатли судда қўриб чиқилиши лозим. Худди шунингдек, жиноят натижасида жабр қўрган ёки зарар қўрган шахслар (жабрланувчи, фуқаровий даъвогар ва бошқалар) ҳам ўзининг қонунда белгилаб қўйилган ҳуқуқлари бузилганлиги учун суд орқали ҳимояланиш ҳуқуқи бор.

Суд ҳимояси ҳуқуқи фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини судда ҳимоя қилишни кафолатлайди. Бу демократик ҳуқуқий давлатда яшаётган ҳар бир инсоннинг асосий ҳуқуқларидан бири ва параллел равишда ушбу ҳуқуқни таъминлаш демократик ҳуқуқий давлатнинг мажбурияти ҳам демакдир. Суд ҳимояси ҳуқуқи субъектларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини адолатли суд муҳокамаси орқали ҳимоя қилиш усулларида биридир.

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясига кўра, ҳар ким конституция ёки қонун билан унга берилган асосий ҳуқуқлари бузилган тақдирда ваколатли судлар

томонидан самарали ҳимоя воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқига эга (8-модда) ва ҳар бир шахс ўз ҳуқуқларини аниқлаш учун ва мажбуриятлари ва унга қўйилган жиноий айбловнинг асослигини белгилаш тўлиқ тенглик асосида ўз ишини очиқ ва адолатлиликнинг барча талабларига мувофиқ мустақил ва холис судда кўриб чиқишга ҳақли (10- модда) эканлиги белгилаб қўйилган.

Шунинг билан бирга, “Инсон ҳуқуқлари бўйича Европа конвенцияси”да ҳам ҳар бир шахс ўзининг фуқаролик ҳуқуқлари ва мажбуриятлари ёки унга қарши жиноий айбловлар бўйича низолар келиб чиққан тақдирда, тегишли қонун нормалари билан ташкил етилган мустақил ва холис суд томонидан оқилона вақт ичида адолатли ва очиқ кўриб чиқиш ҳуқуқига эга (6-модда, 1-банд)лиги мустаҳкамланган.

Юқоридаги нормаларда фуқароларнинг адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқлари сифатида судларга қўйилган асосий халқаро стандартлар бу мустақил ва холис суд томонидан ишнинг, оқилона муддатларда, адолатли ва очиқ-ошкора кўриб чиқилиши белгиланган.

Мустақил суд деганда давлатнинг бошқа органларидан алоҳида, уларга иерархик жиҳатдан бўйсунмайдиган, молиявий жиҳатдан мустақил, ишни ўзининг ички ишончи ва фақат қонунга амал қилган ҳолда ҳал этиш ваколати берилган судлар тушунилади.

Холис судлар эса ишни кўришда судланувчи ва жабрланувчи тарафга ҳам бир хил қонун кўзи билан қараган ҳолда уларга суд муҳокамасида бир хил шароит яратиб бериши, фақатгина тортишув принципини ва таъминлаб туриши лозим. Агарда суд ишни кўриш жараёнида судланувчига жабрланувчидан кўра кўпроқ шароит яратса ёки судланувчи томонга ишнинг натижасини ҳал қилса, суднинг холислигига шубҳа пайдо бўлади. Натижада ушбу стандарт бузилган ҳисобланади. Бу эса ўз навбатида адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқнинг таъминланмаганлиги ҳамдир.

Шахснинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг суд органи орқали таъминлаш усулларидан ташқари, замонавий ҳуқуқий тизимлар ҳуқуқларни ҳимоя қилишнинг бошқа усулларига, масалан, шахс ҳуқуқларини ўзини ўзи ҳимоя қилишга имкон беради¹. Юқоридаги нормада шахснинг ҳуқуқларини ўзини ўзи ҳимоя қилиш мумкинлиги назарда тутилган, фикримизча ҳам фуқаро ҳуқуқини ўзи ҳимоя қилиш учун судга эмас тегишли ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органга мурожаат этиши мумкин. Ушбу жараёнда фуқаронинг ҳуқуқлари судгача етиб бормасдан тикланиши мумкин. Бироқ бузилган ҳуқуқ, айнан жиноят натижасида шахснинг ҳуқуқларига путур етса, биз ўйлаймизки, албатта, суд орқали ҳимояланиши лозим бўлади.

Чунки, ҳуқуқий тизимда “ҳар қандай бузилган ҳуқуқ суд томонидан ҳимоя қилиниши керак” тамойилига асосланган ҳуқуқларни суд орқали ҳимоя қилиш институтининг мавжудлигига бундай ҳуқуқ тизимини чинакам демократик деб тан олишнинг зарурий шартидир.

Бундан ташқари, замонавий ҳуқуқий тизимлар суд ҳокимиятининг мустақиллигини кафолатлаши керак. Ҳуқуқий, ташкилий, сиёсий, мафкуравий характердаги чора-тадбирлар билан таъминланган ушбу мустақиллик бузилган

¹ 16 РФ Конституцияси 14-модда

ҳуқуқларни суд томонидан ҳимоя қилишнинг сохта бўлмаган институтининг ажралмас атрибути бўлиб, унда субъектнинг бузилган ҳуқуқлари суд томонидан ҳимоя қилиниши кафолатланади, шу жумладан: инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг давлат томонидан бузилиши ҳолатларига оид қисми ҳам кафолатланади.

Ҳозирги кунда дунё бўйлаб давлатларнинг миллий жинойт ҳуқуқи ва жинойт процессуал ҳуқуқ тизимларининг кўплаб таснифлари мавжуд. Илмий ишимизда ҳам давлатларнинг тарихий-ҳуқуқий ва маъданий хусусиятларидан келиб чиқиб, таснифланган ҳуқуқий оилаларнинг ривожланган типларини кўриб чиқамиз.

Жинойт ҳуқуқий тизимнинг бир нечта ҳуқуқий оилалари ва тегишли "миллий" турлари мавжуд:

1. Романо-герман ҳуқуқий оиласи (континентал тизим) ҳуқуқий нормаларнинг устувор аҳамияти билан тавсифланади: одатда кодификацияланган қоидаларда мустаҳкамланган бўлади. Бу оилага континентал Европанинг аксарият мамлакатлари киради: жумладан, Европа, шунингдек, Лотин ва Марказий Америка мамлакатлари, француз тилида сўзлашувчи Африка мамлакатлари, Яқин Шарқ, Индонезия, Туркия ва расмий қонунчилик нуқтаи назаридан - Япония, Сингапур, Таиланд ва бошқа бир қанча Осиё мамлакатлари, жумладан Марказий Осиё давлатлари .

2. Умумий ҳуқуқ оиласи (орол ёки англо-саксон ҳуқуқий тизими) бўйича биринчи ўринда суд қарорлари йиғиндисидан ифодаланган юридик амалиётни илгари суради – прецедентлар, яъни суд маълум бир масала юзасидан қарор қабул қилишда, худди шу масалада олдинги қабул қилинган суд қарорини инобатга олади. Англо-саксон ҳуқуқий тизимининг типик вакиллари Англия, АҚШ, Британия Миллатлар Ҳамдўстлигининг аксарият мамлакатлари: Австралия, Янги Зеландия ва бошқалар ҳисобланади.

3. Анъанавий (одатий) ҳуқуқ тизимлари, уларнинг асоси ҳуқуқий мафкурага асосланган (ҳуқуқий онг) бўлади. Аввало, бу тизим мусулмон, ҳинд ҳуқуқининг диний-жамоа ҳуқуқий тизимлари, шунингдек, Узоқ Шарқ мамлакатлари (Хитой ва ҳатто, баъзи жиҳатларда Япония, Мўғулистон, Жанубий Корея, Ҳинди-хитой давлатлари) ва Африканинг баъзи мамлакатлари ва Мадагаскарни мисол келтиришимиз мумкин.

Юқоридаги романо-герман ва англо-саксон ҳуқуқ тизимларининг типик вакиллари бўлмиш бир қанча давлатларнинг адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуққа доир халқаро стандартларни таъминлашга доир фаолиятини ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини илмий жиҳатдан таҳлил қиламиз ва миллий қонунчилигимиз билан қиёсий таҳлил қиламиз.

Америка Қўшма Штатлари суд-ҳуқуқи англо-саксон ҳуқуқ тизимига мансуб бўлиб, судья жинойт ишини кўриб чиқиш жараёнида ҳдди шу масаладаги олдинги суд ҳукмларини инобатга олиши лозим.

АҚШда адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқни таъминлашга оид ҳуқуқларни судья, ҳакамлар ҳайъати, судья ёрдамчиси, прокурор ва адвокатлар таъминлаб беради. Шунингдек, 2017-йилда қабул қилинган "Жинойт процессига оид федерал қоидалар"нинг олтинчи бўлими суд муҳокамасига доир бўлиб, унда жинойт ишини тез кўриб чиқиш асослари белгиланган. Айбланувчи ваколатли, холис ва мустақил ҳамда очиқ суд муҳокамаси ҳуқуқига эга.

Ҳақиқатан ҳам, АҚШ Олий суди судланувчининг очик суд муҳокамаси ҳуқуқидан воз кечиши мумкин эмас, чунки фуқаролар ҳам бу ҳуқуққа эга; судья ҳам матбуотга жиноят ишларини ёритишни тақиқлай олмайди. Бироқ, бу суд залига камералар киритилмайди.

Ваҳоланки, Калифорния каби баъзи штатлар жинойий суд жараёнларини жонли эфирда кўрсатишга рухсат беради. Чунки, ушбу жараённи қўлловчиларнинг фикрича телекўрсатувлар жамоатчиликка ҳуқуқий таълим беради, акс ҳолда улар ҳеч қачон жинойий суд жараёнини кўрмайдилар. Бу тартибни ёқламайдиган фуқароларнинг таъкидлашича, суд залидаги камералар адвокатлар, судьялар ва ҳакамлар ҳайъатининг хатти-ҳаракатларини бузади ва суд залидаги муҳитни ўзгартиради. Бироқ Федерал суд залларида камералар йўқ.

Шунингдек, Қўшма Штатларда қонунчиликка киритилган ўзгартиришларга кўра, жинойий иш бўйича айбланувчи тезкор суд жараёнига конституциявий ҳуқуққа эга. Тезкор суд муҳокамаси ҳуқуқи эмас, балки даъво муддати жиноят содир этиш ва айблов қўйиш ўртасидаги кечикишни тартибга солади. Конституцияда айблов эълон қилиш ва суд муҳокамаси ўртасида ортиқча кечикишлар бўлмаслиги кераклиги белгилаб қўйилган. Бироқ, АҚШ Олий суд ҳеч қачон бу ҳуқуқнинг бузилиши учун аниқ муддат белгиламаган. Ҳар бир ҳолат алоҳида баҳоланиши керак. Ҳар бир штатда прокуратура ва судлар айбланувчини судга келтириши керак бўлган муддатларни белгилайдиган тезлаштирилган суд қонунчилиги бор².

Шунингдек, судланувчига ҳакамлар ҳайъати томонидан суд муҳокамаси ҳуқуқи кафолатланади. Бироқ, бошқа ҳуқуқларда бўлгани каби, ҳакамлар ҳайъати томонидан суд муҳокамаси ҳуқуқидан ҳам воз кечиш мумкин.

Айбланувчи битта судья олдида судга боришни танлаши ёки айбини тан олиши мумкин. Одатда, судланувчиларнинг ҳакамлар ҳайъати томонидан оқланиш имконияти кўпроқ бўлади. Ҳакамлар ҳайъати томонидан қўрилган ишларнинг тўртдан бир қисми оқлов билан яқунланади. Лекин баъзи айбланувчилар ҳакамлар ҳайъатидан кўра судьяни афзал кўрадилар: чунки улар судья айблов ишида бўшлиқларни кўриш эҳтимоли кўпроқ деб ўйлаши, судья суддан кейин енгилроқ жазо бериши ёки жиноятнинг табиати ҳакамлар ҳайъатини судланувчига қарши қилиб қўяди деб фикрлашади.

Америка жинойий ишларининг атиги 10 фоизи ёки ундан ками судда ҳал қилинади. Жинойий жараён қарама-қаршилик тизимига асосланади. Ҳимоячи ўзини айбдор деб ҳисоблайдими ёки йўқми, ўз мижозини астойдил ҳимоя қилади. Прокурор давлат ва халқ манфаатини ифодалайди.

Олий суднинг кўрсатмасига кўра, Конституция судланувчини айбдор деб топиш учун, хоҳ ҳакамлар ҳайъати бўладими, хоҳ судья бўладими, фактларни аниқловчи шахс айблов тарафидан жиноятнинг ҳар бир элементини асосли шубҳасиз исботлаганлигини аниқлаши шарт.

Иккала томон ҳам ўз гувоҳларини чақириш ва ихтиёрий равишда келмаган гувоҳларни чақириш ҳуқуқига эга. Адвокатлар ўз гувоҳларини тўғридан-тўғри сўроққа,

² Жиноят процесси федерал қоидалари. АҚШ. 2017. 6-бўлим

рақибнинг гувоҳларини еса ўзаро сўроққа тортадилар. Судья, гувоҳларга савол бериши мумкин, лекин амалда адвокатлар деярли барча саволларни беришади ва судья холис ҳакамлик қилади.

Гувоҳ, агар у кўрсатув уни айблаши мумкинлигига асосли ишончга эга бўлса, гувоҳлик беришдан бош тортиши мумкин. Чунки айблов гувоҳга дахлсизлик бериши билан бирга, кейин гувоҳни ҳар бир саволга жавоб беришга мажбур қилиши мумкин.

Штатларнинг жазо қонунлари сезиларли даражада фарқланади ва баъзида бир штатда турли жиноятлар учун ҳар хил турдаги жазо қонунлари мавжуд. Ҳукм судья томонидан тарафларни тинглашдан сўнг чиқарилади, унда прокурор ва ҳимоячи ўзларининг ҳар бири тегишли деб ҳисоблаган важларини ёқлаб баҳслашадилар.

Ҳимоячи судланувчининг пушаймонлиги, оилавий аҳволи, яхши томонга ўзгарганлиги ва яшаш жойида амбулатор даволаниш имкониятини (агар керак бўлса) таъкидлайди.

Прокуратура судланувчининг илгари судланганлиги, жабрланувчи ва унинг оиласига етказилган жароҳатлар ва бошқа потенциал жиноятчиларнинг олдини олиш зарурлигини таъкидлайди. Судьяга судланувчининг таржимаи ҳоли, илгари судланганлиги, содир етилган ҳуқуқбузарлик ҳолатлари ва бошқа омилларни мустақил равишда текширадиган пробақия бўлими маслаҳат беради. Судья расмий фактик хулосалар чиқариши шарт эмас ва ҳукми тушунтирувчи ёки асословчи фикр ёзиши ҳам шарт эмас. Ҳукм қонун доирасида бўлса, у устидан шикоят қилиш мумкин эмас.

Англияда “Жиноят процесси қоидалари тўғрисида” ва “Қироллик судлари тўғрисида”ги қонунларга мувофиқ суд иш юритуви олиб борилади. Жиноят ишлари бўйича судлар асосан Магистрат судлари ва Қироллик судлари томонидан кўриб чиқилади. Энг муҳими вояга етмаганлар ишлари бўйича ҳам алоҳида Ёшлар суди (Youth courts) шуғулланади. Қироллик судлари нисбатан оғир жиноятларни кўриб чиқади. Хусусан, зўрлаш, қотиллик, қотиллик, қасддан баданга оғир шикаст етказиш, бахтсиз транспорт туфайли ўлим, босқинчилик, шунингдек, магистратура судида аниқ бўлган оғирроқ жиноят ишлари ўтказилди. Магистратура судининг ҳукми устидан шикоят қилиш ҳам Қироллик судида кўрилади. Деярли барча жиноят ишлари Магистратура судида бошланади. Магистратлар судида жиноят иши туман судьяси ёки магистрат томонидан кўриб чиқилади. Магистрлар – бу кўнгилли бўлган ва тренингдан ўтадиган оддий одамлар. Ушбу судда иш ҳакамлар ҳайъати томонидан кўриб чиқилмайди.

Юқорида таъкидлаб ўтилганидек, Қироллик суди фақат энг оғир жиноий ишлар ёки Магистратлар судига қарши шикоятлар билан шуғулланади.

Қироллик судида судланувчини жиноятда айбланинг фақат иккита усули бор. Биринчи навбатда, судья айбига иқдорлигини сўрайди, агарда иқдор бўлмаса, суддан кейин айбдор деб топилди. Агарда жиноят содир этган шахс жиноят содир этганлигини тан олса, у ушбу жиноят учун ҳукм қилинади. Шунинг учун, суд жараёнини давом эттиришга ҳожат қолмайди

Англияда жиноятчи 18 ёшга тўлмаган бўлса, уни магистрат судига ўхшаш судларда судловни ўтказилади. Уларга нисбатан алоҳида судда алоҳида қонун қоидалар

билан суд процесси бўлади. Бундан ташқари, Ёшлар суди жамоатчиликнинг суд залига киришига ва нима ҳақида хабар берилишига чекловлар қўяди.

Бундан ташқари, ёшлар Қироллик (тож) судида ҳакамлар ҳайъати томонидан судга тортилиши мумкин бўлган экстремал вазиятлардан ташқари, вояга етмаганлар ҳакамлар ҳайъати томонидан судга тортилиш ҳуқуқига эга эмаслар. Агарда вояга етмаганлар томонидан қотиллик ёки одам ўлдириш каби жиддийроқ жиноий жавобгарликка тортилганда ёки вояга этган шахслар билан биргаликда жавобгарликка тортилганда Қироллик судида ҳакамлар ҳайъати иштирокида суд иши юритилиши мумкин.

Қироллик суди жиноятнинг оғирлигига қараб жиноятларни уч тоифага ажратади. Бу синфлар:

1. Бу синф давлатга хиёнат ва қотиллик каби энг оғир жиноятларни қамраб олади.
2. Бу синфга зўрлаш каби жиноятлар киради.
3. Бу синф Қироллик суд ишларнинг энг кам жиддий ўз ичига олади, шу жумладан, одам ўғирлаш, талончилик, ўғирлик, ва ҳоказо³.

Магистратура суди унча оғир бўлмаган жиноятларни кўриб чиқади, масалан: кичик жиноий зарар, кўпгина автомашиналар билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар, масалан, тезликни ошириш, маст ва тартибсиз хатти- ҳаракатлар, кўпинча гиёҳванд моддалар билан боғлиқ жиноятлар.

Францияда жиноят-процессуал ҳуқуқининг асосий манбаини рим ҳуқуқининг сезиларли таъсири билан изоҳлаш мумкин. Романо-герман ҳуқуқий оиласининг типик вакили ҳисобланади. Энг муҳим тартибга солувчи ҳужжатлар орасида манбалар сифатида 1958 йилги Конституцияни, 1958 йилги кўплаб ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритилган Жиноят-процессуал кодексини, шунингдек, халқаро ҳуқуқни таъкидлаш мумкин.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, англо-саксон ҳуқуқи тизимида адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқнинг таъминланиши романо-герман ҳуқуқ оиласидан бирмунча фарқ қилади. Хусусан, халқаро ҳуқуқда суд ишларининг очиқ ва ошкора кўриб чиқилишига оид халқаро стандарт бор. Ушбу стандарт АҚШ ва Англияда ҳакамлар ҳайъати ва бошқа суд иштирокчилари билан амалга оширилади. Чунки ҳакамлар ҳайъати халқ вакиллари билан ташкил топган бўлиб, ўртача ўн олти ва йигирма учтагача фуқаролардан иборат.

Бироқ судга камера ёки бошқа алоқа воситаларини олиб кирилишга рухсат берилмайди. Эътиборлиси шуки, АҚШнинг Калифорния штатида суд жараёнини тўғридан тўғри телевиденияга узатилиш амалёти бор. Ундан кўзланган асосий мақсад аҳолини суд процесси билан яқиндан таништириш. Йўқса аҳоли суд жараёнини умуман кўрмаслиги мумкин. Лекин, иккинчи томондан олиб қараганда суд жараёнининг телевиденияга узатилиши суд жараёнидаги муҳитни буткул ўзгартириб юбориши мумкин.

³ www.gov.uk/2345

Шунингдек, Англияда вояга етмаганларга оид жиноят ишлари алоҳида “Ёшлар суди”да кўриб чиқилади. Уларга нисбатан сўроқ қилиш шартлари, суд процесси иштирокчилари таркиби, ҳаттоки, суд залининг кўриниши ҳам ўзига хос шаклда амалга оширилади. Албатта истиснолар бор, яъни ёшлар қачонки вояга этган шахслар билан бирга ёки оғирроқ жиноят содир қилганда Қироллик судида ҳакамлар ҳайъати томонидан суд иши юритилиши мумкин. Бошқа жиноятлар юзасидан одатдагидек, “Ёшлар суди”да ҳакамлар ҳайъатисиз иш кўриб чиқилади.

Миллий қонунчилигимизга суд ишининг ҳакамлар ҳайъати иштирокида ўтказилиши ёки якка судья иштирокида ўтказилиши тартибини судланувчининг танловига бериш тавсия этилади. Бу ҳам айнан демократик ҳуқуқий давлатларда амалда бўлган инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, айбсизлик презумпцияси каби асосий ҳуқуқларнинг устунлигини таъминлашнинг бир кўриниши сифатида айтиш мумкин. Суд иши ҳакамлар ҳайъати томонидан оли борилганда адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқ тўлиқроқ таъминланиши мумкин. Шунга қарамай, баъзи судланувчилар ишнинг фақат судья томонидан ўтказилишини сўраб ҳам мурожаат қилиш ҳолатлари ҳам учраб туриши мумкин. Чунки унинг иши агарда ҳакамлар ҳайъати томонидан кўриб чиқилса, ҳакамлар ҳайъатининг салбий фикри шаклланиши ва судьянинг жазо тайинлашига таъсир қилишидан хавотирда бўлишади.

Агарда судланувчига фақат судья ёки ҳакамлар ҳайъати томонидан суд иши юритилишини танлаш имконияти берилса, юртимизда яратилаётган инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг устунлигини таъминлаш ва “Инсон қадри учун тамойилига тўлиқ мос келади. Чунки айбланувчи, судланувчи ҳам айби тўлиқ исботланмагунча айбдор эмас, шунинг учун ҳам унинг хоҳиш- истаклари инобатга олиниши лозим. Энг муҳими, ваколатли, мустақил ва холис судга бўлган ҳуқуқи янада кўпроқ таъминланиши лозим.

References: